

CIMERA INTERNACIONAL DE L'EDUCACIÓ - MÈXIC 1997 -

LES ORGANITZACIONS SINDICALS DAVANT LA RESPONSABILITAT SOCIAL D'EDUCAR

Amb aquest lema ha tingut lloc, entre els dies 10 i 14 del mes de febrer a la Ciutat de Mèxic, la Cimera Internacional de l'Educació organitzada per la Confederació d'Educadors Americans i auspiciada per la UNESCO, que ha comptat amb la participació de més de cinquanta representacions de països dels continents americà i europeu. Una oportunitat, sens dubte, per conèixer la realitat educativa del nostre entorn, establir comparacions, analitzar les incidències externes sobre els sistemes educatius i sobretot per unir esforços i construir camins de futur.

El tema central dels debats ha estat el paper que correspon a l'educació en el llindar del s.XXI, en un context dominat pel pensament únic i les idees neoliberals, la capacitat d'incidència de l'educació de cara a la millora del nivell de desenvolupament de la ciutadania i dels pobles i la capacitat de les organitzacions sindicals per obrir camins cap a una societat més justa, igualitària i democràtica.

La primera constatació ens deixa clar que malgrat les diferències dels països representats hi ha més elements comuns a tots ells dels que poguéssim suposar. La globalització, la primacia dels interessos econòmics, la desregulació del mercat, la privatització del sector públic, la contenció de la despesa social, les reformes fiscals per atreure el capital especulatiu i la sacralització de la competitivitat constitueixen el marc comú imposat pels poderosos.

El segon element a tenir en compte és el paper central de l'educació en un món

dominat per la informació; la capacitat per desxifrar missatges, analitzar la realitat, desenvolupar el sentit crític i adaptar-se a un entorn dinàmic constituïran la clau del desenvolupament futur. Semblaria que tot són coincidències, però aquest punt és, precisament, l'inici de les divergències. Definir l'objectiu de l'educació constitueix l'element fonamental del debat.

L'adaptació a un món cada dia més dinàmic exigeix una societat més formada. Aquesta afirmació és subscripta amb unanimitat, encara que la posada en pràctica d'aquest objectiu entra en contradicció amb les prioritats del sistema neoliberal: l'exigència de rendibilitat immediata, les prioritats conjunturals, la necessitat de retallar la despesa (reduint inversions i personal), l'exigència del pagament del deute o les exigències de Maastricht entren en col·lisió amb la lògica educativa.

El primer objectiu de l'educació el constitueix la transmissió de valors, difícilment mesurable en termes quantitius, la rendibilitat educativa sempre es manifesta a llarg termini, la millora educativa exigeix inversions en infraestructura, recursos, formació

i capital humà. En definitiva, una aposta per l'educació exigeix un canvi de prioritats que la situï en un lloc preferent.

Que el creixement econòmic no constitueix en si mateix un factor de desenvolupament social és ja una evidència. El creixement del PIB en els darrers anys no ha generat, sinó al contrari, millores en la cobertura social, els serveis públics, disminució de la taxa d'atur, acostament entre els nivells del primer i del tercer món o entre les classes socials de les societats desenvolupades. Al final del mil·lenni, als EUA, la societat més poderosa del món es planteja la necessitat d'establir un pla de xoc perquè tots els al·lots i al·lotes obtinguin un nivell acceptable d'educació en finalitzar l'educació obligatòria. Aquest és un exemple clar de l'orfanat en què queda l'educació en el marc de prioritats del sistema neoliberal.

Diagnosticada per totes les parts implicades la necessitat d'una millora dels sistemes educatius, les diferències sorgeixen pel que fa a l'aplicació de la teràpia corresponent.

Des de l'òrbita del "Pensament Únic"

es parla de fomentar la competitivitat, no s'ha de gastar més, s'ha de millorar l'eficiència. Es tracta de privatitzar l'èxit o el fracàs, que seria personal i no del sistema. L'educació ha d'estar al servei de l'aparell productiu, el sistema educatiu quedaria al servei del mercat.

Tot això condueix a una societat individualista i fragmentada, amb un aprofundiment en les diferències i que porta a la marginalització d'amples majories. Aquesta no és una afirmació gratuïta sinó que és fruit d'una comprovació empírica, ja que avui dia el 20% de la població mundial monopolitza el saber i el poder.

La realitat social exigeix noves solucions. Sense un desenvolupament sostenible dels països de l'anomenat tercer món i de les bosses d'exclusió del primer món, la pressió sobre el món desenvolupat serà insostenible i el col·lapse del sistema en què vivim, inevitable. En aquest aspecte l'educació té aquí un paper fonamental, consti-

tueix la clau, l'aposta per un desenvolupament incloent, que millori la base educativa del conjunt de la societat, que estableixi la igualtat d'oportunitats, que fomenti els valors solidaris, que doni accés a la informació al conjunt de la ciutadania, que garanteixi la formació contínua no adscrita a una etapa de la vida sinó que compregui el cicle complet produint una adaptació a un món de cada dia més canviant i dinàmic, que situï la humanitat en el centre del desenvolupament i en definitiva que inverteixi els valors situant els interessos econòmics al servei del desenvolupament humà.

El paper de les organitzacions sindicals en aquest procés ha d'anar més lluny de les pures reivindicacions laborals, ha d'esser l'element que vehiculi i estimuli la participació de la docència en el procés. En aquest context la defensa d'un model educatiu universal, públic, integrador i laic és la garantia per obrir el futur als pobles i societats més desfavorits. El compromís de l'educa-

dor amb el seu entorn com a factor de transformació social és imprescindible, l'educació ha d'esser un factor de cohesió i de solidaritat i només ho serà si les polítiques educatives són participades pels distints sectors de la comunitat educativa.

Aquestes són una petita mostra de les conclusions d'un debat de cinc dies, amb més d'un miler de representants de diferents països i sectors educatius (sindicalistes, universitaris, polítics...). Només és el principi, el treball tan sols ha començat, però el camí ja s'entrevéu, ara ens toca caminar. Per concloure, una cita d'Elba Esther Godillo, Presidenta de la Confederació d'Educadors Americans, durant l'acte inaugural: "Amb aquest esperit som aquí parlant de l'educació, és a dir, de l'home i del sentit de la vida... D'educar per apreciar la bellesa, per viure i conviure amb els altres, però sobretot, d'educar per a la llibertat, d'educar per a la democràcia i la justícia, d'educar per a la dignitat humana". □

EL NEOLIBERALISME, AL SERVEI DE LA IRRACIONALITAT MERCANTIL

Dr. Michel Lowy, prof. de la Universitat de la Sorbona

El Dr. Lowy es va referir a un dels temes més delicats dels actuals sistemes educatius: el de l'educació contra el neoliberalisme. Autor del llibre *Dialèctica i Revolució*, va considerar que el neoliberalisme, format fa dues dècades com un instrument més de la política hegemònica del món capitalista, s'ha convertit en una religió que exigeix sacrificis humans inconcebibles, a través de la imposició de polítiques econòmiques dictades pels organismes financers internacionals (Fons Monetari Internacional, Banc Mundial, Banco Interamericano de Desarrollo, etc.) i adoptades per la majoria dels països del món.

En el sistema neoliberal, al qual s'han d'ajustar les societats per imposició dels seus governs, tan sols importen els valors quantitatius i es deixen de banda els qualitatius, i és en aquest punt on els educadors tendeixen a entrar en conflicte amb la transmissió dels valors d'aquesta política als seus alumnes.

Tenint en compte que l'objectiu final de l'educació es transmetre la llum del coneixement a les noves generacions, el perill de la imposició de la política neoliberal és que transforma l'educació en un negoci merament mercantil, que, com a tal, ha d'estar controlat per la iniciativa privada.

Lowy explica que el neoliberalisme està al servei dels fins irracionals mercantilistes, que es proposen de preestructurar els serveis públics per tal que aquests siguin privatitzats i es redueixi el pes financer de l'Estat. L'objectiu és alleugerir la càrrega social als governs perquè aquests dediquin la major part dels seus recursos al pagament d'interessos del deute extern.

Aquest alleugeriment de la despesa pública de l'Estat repercuteix de manera directa en els programes d'educació i salut, que veuen els seus pressupostos reduïts considerablement, afectant la població d'escassos recursos econòmics que no pot accedir als sistemes privats de salut i educació.

La política neoliberal recomana que l'educació pública gratuïta passi gradualment a mans del capital privat, i argumenta que el sistema educatiu de l'Estat es troba en crisi de qualitat perquè no afavoreix l'individualisme i pel baix nivell de formació acadèmica dels docents; a més, aquesta política té en el seu punt de mira les organitzacions sindicals, especialment les dels treballadors de l'educació, tota vegada que li representen un obstacle pels seus fins mercantilistes, per quant constitueixen la resistència contra la idolatria del mercat.